

O. Henry:

Háromkirályok ajándéka

1905

O. Henry:

The Gift of the Magi

1905

O. Henry:

Háromkirályok ajándéka

The Gift of the Magi, 1905

Egy dollár nyolcvanhét cent. Ez minden vagyona. És ebből is hatvan cent csupa pennyben. Egy- meg kétpennynként rakosgatta félre, úgyhogy már rettegett tőle a fűszeres, a zöldséges meg a hentes, ha belépett a boltba – neki meg égett az arca szégyenében, mert érezte, hogy magukban fukarnak tartják a kicsinyes alkudozása miatt. Della háromszor is megszámlálta. Egy dollár nyolcvanhét cent. És holnap karácsony napja.

Most már világos, nem tehet egyebet, mint hogy lehuppan a kopott díványra, és jól kibőgi magát. Della ezt valóban meg is tette. Ami azt a filozófiai megállapítást váltja ki az emberből, hogy az élet csak zokogásból, szipogásból meg mosolygásból áll, de főként szipogásból.

Míg a ház asszonya a zokogás első stádiumából fokozatosan a másodikba csendesül, nézzünk körül az otthonában. Bútorozott szoba, heti bére nyolc dollár. Koldustanyának éppen nem mondható, de a kolduskataszteren dolgozó közegek bizony könnyen rásüthetnék ezt a minősítést.

Lent a lépcsőházban van egy levélszekrény, amelybe nem fér be a levél, egy villanycsengő, amelyből a látogató egyetlen hangot sem bír kicsikarni, valamint egy névjegy a következő névvel: „*Mr. James Dillingham Young*”.

A Dillingham név kiírása még a jómódnak abból az idejéből származik, amikor viselőjének heti

harminc dollár volt a fizetése. Most, hogy jövedelme húsz dollárra zsugorodott, a Dillingham név betűi is annyira elmosódtak, mintha feltett szándékuk volna, hogy egyetlen szerény és igénytelen D-vé húzódjanak össze. Amikor azonban Mr. James Dillingham Young hazajön, és belép a lakásba, Mrs. Dillingham Young, a felesége, akit Della néven már bemutattunk az olvasónak, csak Jimnek szólítja, és a nyakába borul. Ez pedig igen jó dolog.

Della kibőgte magát, aztán a púderpamaccsal eltüntette arcáról a sírás nyomait. Az ablakhoz állt, és szomorúan kitekintett; a kilátás egy szürke macskára nyílt: a macska a szürke udvar szürke fala alatt sétált. Holnap lesz karácsony napja, s neki összesen 1,87 dollárja van Jim ajándékára.

Hónapok óta félrerak minden pennyt, s ez az eredmény. Heti húsz dollárból nem futja sokra. A kiadások nagyobbak, mint számította. Ez örökösen így van. 1,87 dollárja van mindössze, ennyiből vehet Jimnek ajándékot. Az ő Jimjének. Pedig hány boldog órát töltött azzal, hogy kitervelte, mi szépet vegyen neki. Valami finom, különleges, igazán értékes holmit – ami egy icipicit méltó a megtiszteltetésre, hogy Jim tulajdona legyen.

O. Henry:

The Gift of the Magi

One dollar and eighty-seven cents. That was all. And sixty cents of it was in pennies. Pennies saved one and two at a time by bulldozing the grocer and the vegetable man and the butcher until one's cheeks burned with the silent imputation of parsimony that such close dealing implied. Three times Della counted it. One dollar and eighty-seven cents. And the next day would be Christmas.

There was clearly nothing left to do but flop down on the shabby little couch and howl. So Della did it. Which instigates the moral reflection that life is made up of sobs, sniffles, and smiles, with sniffles predominating.

While the mistress of the home is gradually subsiding from the first stage to the second, take a look at the home. A furnished flat at \$8 per week. It did not exactly beggar description, but it certainly had that word on the look-out for the mendicancy squad.

In the vestibule below was a letter-box into which no letter would go, and an electric button from which no mortal finger could coax a ring. Also appertaining thereunto was a card bearing the name "Mr. James Dillingham Young."

The "Dillingham" had been flung to the breeze during a former period of prosperity when its possessor was being paid \$30 per week. Now, when the income was shrunk to \$20, the letters of "Dillingham" looked blurred, as though they were thinking seriously of contracting to a modest and unassuming D. But whenever Mr. James Dillingham Young came home and reached his flat above he was called "Jim" and greatly hugged by Mrs. James Dillingham Young, already introduced to you as Della. Which is all very good.

Della finished her cry and attended to her cheeks with the powder rag. She stood by the window and looked out dully at a grey cat walking a grey fence in a grey backyard. To-morrow would be Christmas Day, and she had only \$1.87 with which to buy Jim a present. She had been saving every penny she could for months, with this result. Twenty dollars a week doesn't go far. Expenses had been greater than she had calculated. They always are. Only \$1.87 to buy a present for Jim. Her Jim. Many a happy hour she had spent planning for something nice for him. Something fine and rare and sterling - something just a little bit near to being worthy of the honour of being owned by Jim.

A szoba két ablaka között volt egy állótükör. Az olvasó talán látott már állótükröt nyolcdolláros bútorozott szobákban. Ha egy nagyon sovány s igen fürge mozgású személy nézi benne hosszanti irányú csíkos, gyors egymásutánban megjelenő tükörképét, többé-kevésbé pontos fogalmat alkothat magának a külsejéről. Minthogy Della karcsú volt, megtanulta, hogyan kell megnéznie magát a tükörben.

Egyszer csak elperdült az ablaktól, s a tükör elé állt. A szeme ugyan ragyogott, de az arca hús másodperc leforgása alatt egészen elszíntelenedett. Gyors mozdulatokkal kibontotta a haját a tükör előtt, s teljes hosszában leengedte.

James Dillingham Youngéknak összesen két kincsük volt: roppant büszkék voltak rájuk mind a ketten. Az egyik: Jim aranyórája, amely még az apjától maradt rá. Ő is az apjától örökölte. A másik Della haja. Ha Sába királynőjének történetesen a szellőztetőaknával szemben volna a lakosztálya, holtbiztos, hogy Della hajmosás után az ablakon lógná ki a haját, csakis azért, hogy lepipálja Őfelsége ékszereit. S ha Salamon király lenne náluk a házmester, s kincsei az alagsorban lennének felhalmozva. Jim mindig megnézné az óráját, valahányszor elmenne mellette, csakis azért, hogy az öreg a szakállát tépje irigységében.

Mint mondtam, Della leeresztette gyönyörű haját: térden alul ért csillogó, hullámzó, rőt barna hajzuhatag, s mint valami palást, beburkolta egész alakját. Aztán gyorsan, idegesen megint feltűzte fűrtjeit. A keze közben tétovázva megállt egy percre, s egy-két könnycsepp gördült le a szeméből a kopott piros szőnyegre.

There was a pier-glass between the windows of the room. Perhaps you have seen a pier-glass in an \$8 Bat. A very thin and very agile person may, by observing his reflection in a rapid sequence of longitudinal strips, obtain a fairly accurate conception of his looks. Della, being slender, had mastered the art.

Suddenly she whirled from the window and stood before the glass. Her eyes were shining brilliantly, but her face had lost its colour within twenty seconds. Rapidly she pulled down her hair and let it fall to its full length.

Now, there were two possessions of the James Dillingham Youngs in which they both took a mighty pride. One was Jim's gold watch that had been his father's and his grandfather's. The other was Della's hair. Had the Queen of Sheba lived in the flat across the airshaft, Della would have let her hair hang out of the window some day to dry just to depreciate Her Majesty's jewels and gifts. Had King Solomon been the janitor, with all his treasures piled up in the basement, Jim would have pulled out his watch every time he passed, just to see him pluck at his beard from envy.

So now Della's beautiful hair fell about her, rippling and shining like a cascade of brown waters. It reached below her knee and made itself almost a garment for her. And then she did it up again nervously and quickly. Once she faltered for a minute and stood still while a tear or two splashed on the worn red carpet.

Magára kapta elnyűtt barna kabátját, feltette a régi barna kalapját. Perdült egyet, s a szeme még mindig csillogott, amikor kiröppent az ajtón, s lefutott a lépcsőn, ki az utcára.

Meg sem állt, míg egy cégtábla elé nem ért, amelyen ez volt látható: „*Madame Sofronie. Vendéghaj nagy választékban.*” Della felrohant az emeletre, majd pihegve megállt, hogy összeszedje az erejét.

A Madame magas, sápadt, rideg asszony volt, külseje rácáfolt szép nevére.

– Megveszi a hajamat? – kérdezte Della.

– Attól függ – mondta az asszony. – Vegye le a kalapját, hadd látom, milyen.

Della vállán leomlott a barna hajzuhatag.

– Húsz dollár – mondta az asszony, szakértő mozdulattal megemelve a nehéz fűrtöket.

– Adja ide a pénzt, de gyorsan – mondta Della.

Rózsaszín lepkeszárnyon repült el a következő két óra. Della végigjárta az áruházakat. Ajándékot keresett Jimnek.

Nagy sokára talált is valamit; mintha egyenesen Jim számára készült volna, csakis neki, és senki másnak. Átkutatta az áruházak egész készletét, de egyikben sem talált hozzá hasonlót. Platina óralánc volt, mintázata nemesen egyszerű, értékét csupán az anyaga hirdette, s nem holmi cikornyás, talmi minta – bár ilyen egyszerű volna minden, ami jó! A lánc valóban méltó volt az Órához. Mihelyt Della meglátta, rögtön tudta, hogy ezt pedig Jim fogja viselni. Olyan ez a lánc, mint a férje. Szerénységgel párosult nemesség, ez az, ami Jimre és a láncra egyaránt jellemző.

Huszonegy dollárt kértek érte, s Dellának nyolcvanhét cent maradt a zsebében, mikor hazasietett. Ennek az óraláncnak a birtokában Jim most már bizvást megnézheti bármely társaságban, mennyi az idő. A pompás órára ugyanis ez ideig olykor csak lopva pillanthatott, mert lánc helyett csupán egy ócska bőrszíjra volt felerősítve.

On went her old brown jacket; on went her old brown hat. With a whirl of skirts and with the brilliant sparkle still in her eyes, she cluttered out of the door and down the stairs to the street.

Where she stopped the sign read: 'Mme Sofronie. Hair Goods of All Kinds.' One Eight up Della ran, and collected herself, panting. Madame, large, too white, chilly, hardly looked the 'Sofronie.'

"Will you buy my hair?" asked Della.

"I buy hair," said Madame. "Take yer hat off and let's have a sight at the looks of it."

Down rippled the brown cascade.

"Twenty dollars," said Madame, lifting the mass with a practised hand.

"Give it to me quick" said Della.

Oh, and the next two hours tripped by on rosy wings. Forget the hashed metaphor. She was ransacking the stores for Jim's present.

She found it at last. It surely had been made for Jim and no one else. There was no other like it in any of the stores, and she had turned all of them inside out. It was a platinum fob chain simple and chaste in design, properly proclaiming its value by substance alone and not by meretricious ornamentation - as all good things should do. It was even worthy of The Watch. As soon as she saw it she knew that it must be Jim's. It was like him. Quietness and value - the description applied to both. Twenty-one dollars they took from her for it, and she hurried home with the 87 cents. With that chain on his watch Jim might be properly anxious about the time in any company. Grand as the watch was, he sometimes looked at it on the sly on account of the old leather strap that he used in place of a chain.

Hazatérve Della mámoros örömen némileg fölülkerekedett az óvatos, józan megfontolás. Elővette a sütővasat, meggyújtotta a gázt, s hozzálátott, hogy helyrehozza a nagylelkűséggel párosult szerelem romlását. Márpedig, kedves barátaim, az efféle romlást helyrehozni minden esetben roppantul nehéz feladat, mondhatni óriási feladat.

Negyven perc múlva Della fejére apró, tömött fürtöcskék simultak: egészen olyan lett, mint egy huncut iskolás fiú. Della hosszan, gondosan, kritikus szemmel szemlélte tükörképét.

– Ha Jim menten meg nem öl, ahogy meglát – gondolta magában –, akkor biztosan azt mondja majd, hogy olyan vagyok, mint egy Coney Island-i kóristalány. De mihez kezdtem volna egy dollár nyolcvanhét centtel?

Hét órára kész volt a kávé, a hirtelen sült borjúszeletekhez pedig a kályha szélén állt a forró serpenyő.

Jim pontosan járt haza. Della a markában szorított óralánccal az asztal sarkán ült, az ajtó mellett, amelyen a férje majd belép. Aztán egyszerre csak meghallotta Jim lépteit a lépcsőházban, lent az első emeleten, s erre hirtelen elsápadt. Della gyakran fohászkodott magában egészen egyszerű, mindennapi dolgokért, s most azt rebegte: Édes Istenem, add, hogy Jim így is szépek találjon!

Kinyílt az ajtó, Jim belépett, s az ajtót betette maga mögött. Sovány, magas, az arca komoly. Szegény fiú, mindössze huszonekét éves, és már családfenntartó. Új felöltőre lett volna szüksége, és nem volt kesztyűje.

When Della reached home her intoxication gave way a little to prudence and reason. She got out her curling irons and lighted the gas and went to work repairing the ravages made by generosity added to love. Which is always a tremendous task dear friends - a mammoth task.

Within forty minutes her head was covered with tiny, close-lying curls that made her look wonderfully like a truant schoolboy. She looked at her reflection in the mirror long, carefully, and critically.

"If Jim doesn't kill me," she said to herself, "before he takes a second look at me, he'll say I look like a Coney Island chorus girl. But what could I do - oh! what could I do with a dollar and eighty-seven cents?"

At 7 o'clock the coffee was made and the frying-pan was on the back of the stove hot and ready to cook the chops.

Jim was never late. Della doubled the fob chain in her hand and sat on the corner of the table near the door that he always entered. Then she heard his step on the stair away down on the first flight, and she turned white for just a moment. She had a habit of saying little silent prayers about the simplest everyday things, and now she whispered: "Please, God, make him think I am still pretty."

The door opened and Jim stepped in and closed it. He looked thin and very serious. Poor fellow, he was only twenty-two - and to be burdened with a family! He needed a new overcoat and he was with out gloves.

Jim megállt az ajtónál, mozdulatlanul, mint a vizsla, mikor fürjet szimatol. Dellára szegezte tekintetét, de az asszonyka nem tudott kiolvasni a szeméből semmit, és megrettent. Jim pillantásában nem volt sem harag, sem meglepődés, sem rosszallás, sem iszonyat, sem valamilyen más érzés, amelyre Della felkészült. Jim csak bámult rá mereven, furcsa, kifejezéstelen arccal.

Della leugrott az asztalról, és elébe állt.

– Jim drágám – kiáltotta –, ne nézz így rám! Levágtam a hajamat, és eladtam. Itt a karácsony, és nem akartam, hogy úgy múljon el, hogy meg ne ajándékozzalak. A hajam majd kinő megint, mondd, ugye, nem haragszol? Muszáj volt megtennem. Az én hajam nagyon gyorsan nő. Szólalj hát meg, Jim, mondd, hogy: Boldog karácsonyi ünnepeket!, és örüljünk egymásnak. Ha tudnád, milyen szép, milyen gyönyörű ajándékot vettem neked!

– Levágtad a hajad? – kérdezte Jim nehezen forgó nyelvvel, mintha a legkeményebb szellemi megerőltetéssel sem bírta volna ezt a nyilván való lényt megérteni.

– Levágtam és eladtam – mondta Della. – Hát így már nem tetszem neked? Pedig az vagyok, aki voltam, a hajam nélkül is, nem igaz?

Jim furcsán körüljárta tekintetét a szobában.

– Azt mondd, nincs meg a hajad? – szólt szinte bárgyú arccal.

– Hát aztán – válaszolt Della. – Mondom, hogy eladtam. Volt, nincs, vége. Karácsonyeste van, kisfiam. S most légy kedves hozzám, hiszen miattad vágtam le. A hajamat szálanként megszámolhatták – folytatta az asszonyka, hirtelen elkomolyodva, édes-melegen –, de ki méri fel, hogy én téged mennyire szeretlek?!... Süthetem már a húst, Jim?

Jim stepped inside the door, as immovable as a setter at the scent of quail. His eyes were fixed upon Della, and there was an expression in them that she could not read, and it terrified her. It was not anger, nor surprise, nor disapproval, nor horror, nor any of the sentiments that she had been prepared for. He simply stared at her fixedly with that peculiar expression on his face.

Della wriggled off the table and went for him.

"Jim, darling," she cried, "don't look at me that way. I had my hair cut off and sold it because I couldn't have lived through Christmas without giving you a present. It'll grow out again - you won't mind, will you? I just had to do it. My hair grows awfully fast. Say 'Merry Christmas!' Jim, and let's be happy. You don't know what a nice-what a beautiful, nice gift I've got for you."

"You've cut off your hair?" asked Jim, laboriously, as if he had not arrived at that patent fact yet, even after the hardest mental labour.

"Cut it off and sold it," said Della. "Don't you like me just as well, anyhow? I'm me without my hair, ain't I?"

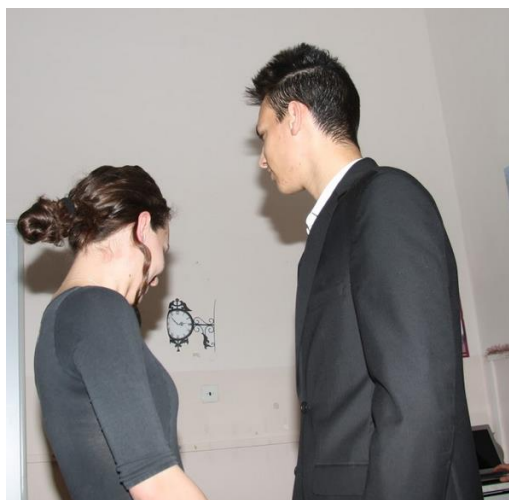
Jim looked about the room curiously.

"You say your hair is gone?" he said, with an air almost of idiocy.

"You needn't look for it," said Della. "It's sold, I tell you - sold and gone, too. It's Christmas Eve, boy. Be good to me, for it went for you. Maybe the hairs of my head were numbered," she went on with a sudden serious sweetness, "but nobody could ever count my love for you. Shall I put the chops on, Jim?"

Jim hamar magához tért különös révületéből. Karjába kapta asszonykáját. S mi most tíz másodpercre fordítsuk el tapintatosan a tekintetünket, vegyük figyelmesen szemügyre valamely jelentéktelen tárgyat a szobában. Heti nyolc dollár vagy évi egymillió – hát nem mindegy? A matematikusok vagy más okos emberek bizonyára helytelenül válaszolnák meg ezt a kérdést. A három napkeleti bölcs értékes ajándékokat hozott, de ilyen kincs nem volt a kincseik között. A továbbiakban majd fény derül e homályos célzásra.

Jim kihúzott a zsebéből egy csomagot, s az asztalra dobta.

– Nehogy félreérts, Dell – mondta. – Felőlem levághatod, leborotválhatod vagy megmoshatod a hajad, attól még én éppúgy foglak szeretni. De bontsd csak ki ezt a csomagot, és tüstént meglátod, miért voltam úgy oda az első pillanatban.

A fűrgé fehér ujjak sietve letépték a spárgát meg a papírt. Aztán elragadtatott örömsikoly hangzott fel, majd sajnos nőies hirtelenséggel keserves zokogás és jajveszékélés, úgyhogy a ház urának minden rendelkezésre álló eszközt latba kellett vetnie, hogy megvigasztalja az asszonyát.

A csomag ugyanis a Fésűket tartalmazta, azt a fésűkészletet, amely már régóta Della csodálatának tárgya volt, egy broadwayi üzlet kirakatában. Gyönyörű fésűk voltak, tiszta teknőcből, a szélük ékkővel kirakva, pontosan az az árnyalat, amely az ő hajdani szép hajához illett volna. A fésűk sokba kerültek, Della szíve mégis majd elepedt értük, pedig semmi reménye sem volt rá, hogy ez a készlet valaha is az övé legyen. S íme, most mégis az övé lett, s az áhított ékességnél is gyönyörűbb hajfonat... nincs többé!

Della kebléhez szorította a fésűket, s végre mégis ráemelte tekintetét a férjére. Könnyben úszó szemmel, mosolyogva mondta:

– Az én hajam ám nagyon gyorsan nő!

Aztán mintegy leperzselt szőrű kismacska, hirtelen felszökkent, s felkiáltott:

– Jaj!

Jim még nem látta az ő ajándékát. Della mohó várakozással nyújtotta felé a nyitott tenyerén. A tompa fényű nemesfém szikrázva csillant meg az asszonyka szenvedélyes szerelmének fényében.

– Ugye, csodálatos ez a lánc, Jim? Bejártam érte az egész várost. No, most aztán napjában százszor is megnézheted, mennyi az idő. Add csak ide az órád, hadd lássam, milyen rajta.

Out of his trance Jim seemed quickly to wake. He enfolded his Della. For ten seconds let us regard with discreet scrutiny some inconsequential object in the other direction. Eight dollars a week or a million a year - what is the difference? A mathematician or a wit would give you the wrong answer. The magi brought valuable gifts, but that was not among them. This dark assertion will be illuminated later on.

Jim drew a package from his overcoat pocket and threw it upon the table.

"Don't make any mistake, Dell," he said, "about me. I don't think there's anything in the way of a haircut or a shave or a shampoo that could make me like my girl any less. But if you'll unwrap that package you may see why you had me going a while at first."

White fingers and nimble tore at the string and paper. And then an ecstatic scream of joy; and then, alas! a quick feminine change to hysterical tears and wails, necessitating the immediate employment of all the comforting powers of the lord of the flat.

For there lay The Combs - the set of combs, side and back, that Della had worshipped for long in a Broadway window. Beautiful combs, pure tortoise-shell, with jewelled rims - just the shade to wear in the beautiful vanished hair. They were expensive combs, she knew, and her heart had simply craved and yearned over them without the least hope of possession. And now, they were hers, but the tresses that should have adorned the coveted adornments were gone.

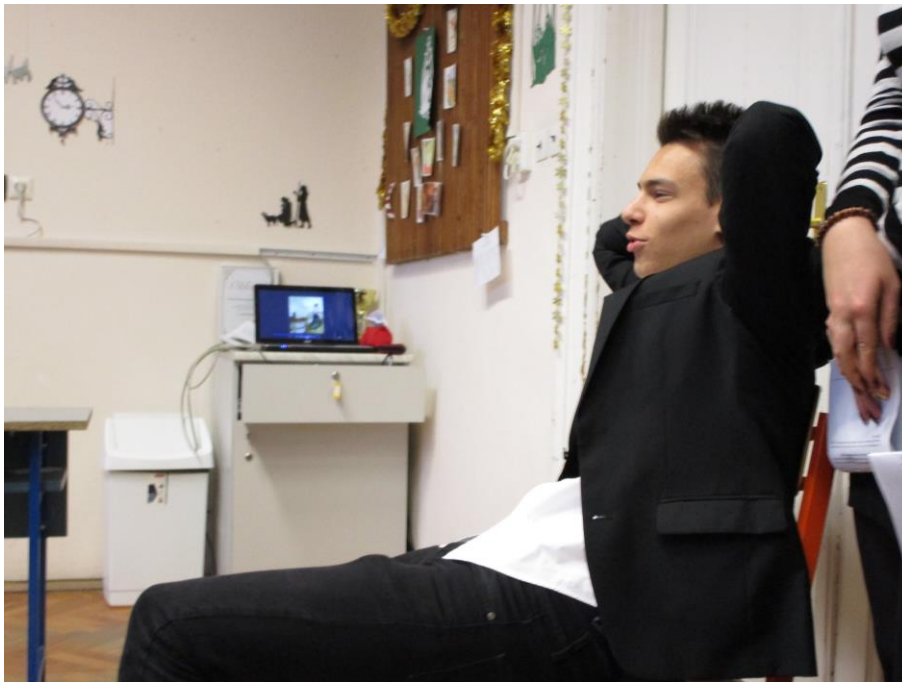

But she hugged them to her bosom, and at length she was able to look up with dim eyes and a smile and say: "My hair grows so fast, Jim!"

And then Della leaped up like a little singed cat and cried, "Oh, oh!"

Jim had not yet seen his beautiful present. She held it out to him eagerly upon her open palm. The dull precious metal seemed to {lash with a reflection of her bright and ardent spirit.

"Isn't it a dandy, Jim? I hunted all over town to find it. You'll have to look at the time a hundred times a day now. Give me your watch. I want to see how it looks on it."

De Jim ahelyett, hogy engedelmeskedett volna, ledőlt a díványra, kezét a tarkója alá tette, és csak mosolygott.

– Della – mondta –, rakjuk el a karácsonyi ajándékokat, őrizzük csak egyelőre a szekrényben. Túlágósan szépek, semhogy pillanatnyilag használhassuk őket. Eladtam az órámot, abból vettem neked a fésűket. Süsd ki azt a húst, kérlek.

A háromkirályok, akik ajándékokat hoztak a jászolban fekvő kisednek, mint tudjuk, bölcsek voltak, nagyon bölcsek. Ők találták ki a karácsonyi ajándékozás szép szokását. S minthogy bölcsek voltak, bölcsesség volt bizonyára az ajándékaikban is; nyilván minden ajándékuk különleges ajándék volt, ki lehetett cserélni, ha történetesen más is ugyanazt hozta volna. Én itt bárdolatlan szavakkal egy jelentéktelen történetet mondtam el két bolondos gyerekről, akik hónaposszobában laktak, s balga módon feláldozták egymásért legdrágább kincsüket. Befejezésül hadd mondjam meg mégis napjaink bölcseinek, hogy minden ajándékozó közül ők ketten voltak a legbölcsebbek. Az ilyenek a legbölcsebbek mindazok közül, akik ajándékokat adnak, és akiket megajándékoznak. Mindenütt ők a legbölcsebbek. Bizony mondom, ők a napkeleti királyok.

Instead of obeying, Jim tumbled down on the couch and put his hands under the back of his head and smiled.

"Dell," said he, "let's put our Christmas presents away and keep 'em a while. They're too nice to use just at present. I sold the watch to get the money to buy your combs. And now suppose you put the chops on."

The magi, as you know, were wise men - wonderfully wise men - who brought gifts to the Babe in the manger. They invented the art of giving Christmas presents. Being wise, their gifts were no doubt wise ones, possibly bearing the privilege of exchange in case of duplication. And here I have lamely related to you the uneventful chronicle of two foolish children in a flat who most unwisely sacrificed for each other the greatest treasures of their house. But in a last word to the wise of these days let it be said that of all who give gifts these two were the wisest. Of all who give and receive gifts, such as they are wisest. Everywhere they are wisest. They are the magi.

2016. december 20. KDG